

Het verzet

In de gemeente Hardenberg waren tijdens de Tweede Wereldoorlog veel mensen die zich verzet hebben tegen de nazi's. Dat kon op veel verschillende manieren.

Bij deze opdracht ga je kijken welke verschillende soorten van verzet er waren. Ook ga je onderzoeken welke mensen daarbij betrokken waren.

Uiteindelijk maak je zelf een stripverhaal over een gebeurtenis die te maken heeft met verzet in Hardenberg en omgeving. Om informatie hiervoor te verzamelen maak je eerst de volgende opdrachten.

OPDRACHTEN

Hieronder vind je alle opdrachten. Schrijf de antwoorden op een apart vel papier. Als je alle vragen hebt beantwoord ga je naar de eindopdracht over het stripverhaal. Ook deze maak je op een apart vel papier. De opdrachten, de antwoorden daarop en de andere informatie kun je gebruiken voor de eindopdracht.

Misschien ken je de TV-serie '13 in de oorlog'. Van deze serie, die speciaal voor kinderen is gemaakt, gaan aflevering 5 en aflevering 7 over het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. Als voorbereiding op dit onderwerp zou je deze afleveringen kunnen bekijken. Ze zijn te zien via de website van dit programma: <http://13indeoorlog.nps.nl>. Overleg natuurlijk wel even met je meester of juf of er tijd voor is.

1. Monumenten voor verzetsstrijders

In de gemeente Hardenberg staan verschillende monumenten herinneren aan mensen die tijdens de oorlog in het verzet zaten. Hieronder zie je voorbeelden hiervan. Misschien komen de monumenten je wel bekend voor.

1. Op deze monumenten vind je vaak de namen van de verzetsmensen. Worden verzetstrijders tegenwoordig ook nog op andere manieren herdacht? Bedenk

een aantal voorbeelden.

2. Op de monumenten staan vaak de namen van de mensen die de oorlog niet hebben overleefd. Je verzetten kon dus erg gevaarlijk zijn. Waarom gingen mensen toch in het verzet, denk je?
3. Aan wat voor dingen denk je als het gaat over verzet in de oorlog? Is dat altijd met wapens en geweld of kun je ook andere dingen bedenken.

Op de foto hieronder zie je een groep mannen die tijdens de oorlog in het verzet zaten. Ze waren samen een verzetsgroep. De foto is gemaakt in 1980.

4. Zaten alle mensen die in het verzet zaten ook in een verzetsgroep denk je? Leg uit waarom je dat denkt.

Vaak wordt er verschil gemaakt tussen *groot verzet* en *klein verzet*. De verzetsgroep op de foto hield zich bijvoorbeeld bezig met wapendroppings. Dat is een voorbeeld van groot verzet. Maar mensen probeerden ook met kleine dingen de nazi's tegen te werken.

5. Bedenk drie voorbeelden van wat volgens jou hoort bij klein verzet.
6. Zouden er meer mensen betrokken zijn bij groot verzet of bij klein verzet? Leg je antwoord uit.
7. In 1944 zaten er veel meer mensen in het verzet dan in 1942. Kun je bedenken waarom dat was?

2. Droppings

De mannen op de foto van de verzetsgroep hierboven hielpen mee met *droppings*. In de verzetsgroepen die zich hiermee bezig hielden, zaten ook een aantal mannen uit Hardenberg en omgeving. Zoals bijvoorbeeld Henk Weitkamp die met zijn verzetsgroep bij de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten hoorde. Zijn groep raakte betrokken bij wapendroppings. Een plek die veel gebruikt werd voor de droppings was het Stegerderveld tussen Hardenberg en Ommen.

Op de plaats waar dat toen gebeurde in Stegeren is nu een monument. Hieronder zie je een foto van dit monument. Bekijk de foto goed en lees wat er op het bordje staat.

1. Kijk goed naar de tekening op het bordje. Leg in je eigen woorden uit wat een dropping is.

Bij een dropping heb je een vliegtuig nodig. Hier worden dan spullen uitgeworpen aan een parachute. Dit moest op een geheime plek gebeuren. De nazi's mochten natuurlijk niets in de gaten hebben.

2. Uit welk land zouden de vliegtuigen komen?

3. Niet alle plekken zijn geschikt voor een dropping. Waar zou je het best een dropping kunnen doen?

container gebruikt bij een dropping

Hoe zo'n dropping ongeveer ging lees je in het verhaal hieronder.

Verhaal

De mannen doen hun warme jassen aan. Het is een koude nacht. In alle stilte verlaten ze de boerderij. Het is erg donker buiten. Henk zelf rijdt mee met paard en wagen. Het is nog een heel stuk lopen. Via een modderig karrenspoor lopen de mannen door een stukje bos. Het laatste stuk gaat dwars door weilanden. Dan zijn ze op de goede plek. In de verre omtrek staat geen huis. Het is heel stil en donker. Alleen de maan geeft nog een beetje licht. Iedereen neemt zijn plek in. Vier mannen staan op de uitkijk. Ze staan alle vier op een hoek van het weiland. Als er gevaar is doen ze het geluid van een uil na. Iedereen zal zich dan snel verstoppen. De mannen hebben allemaal een wapen. Er zijn vier mannen met lampen. Ze gaan ieder op een hoek van het terrein staan. Zo vormen ze met elkaar een soort rechthoek. Wanneer het vliegtuig in de buurt komt zullen ze kort de sterke lampen aan zetten. De piloot kan dan zien tussen welke punten hij de pakketten moet afwerpen.

Nu is het afwachten. De mannen zijn ruim op tijd. Het wachten duurt behoorlijk lang. Vooral ook omdat ze zo stil mogelijk moeten zijn. In de verte is nu een zacht geronk te horen. De mannen kijken naar de lucht. Het is duidelijk dat er een vliegtuig aan komt. Nu goed luisteren en kijken of het wel een Engels vliegtuig is. Even later is het duidelijk; dit is een Engels vliegtuig. De piloot is op zoek naar de goede plek. Nog even wordt er gewacht. Dan krijgen de mannen op de hoeken een signaal. De seinlampen gaan aan. Vier felle lichtstralen schijnen omhoog. Het licht is maar enkele seconden te zien. Langer zou te gevaarlijk zijn. Voor de piloot is het lang genoeg. Hij verandert zijn koers en vliegt nu recht op de plek af waar de mannen wachten. Wanneer het vliegtuig vlakbij is flitsten de lichten nog een keer aan. De piloot weet zo precies waar hij moet zijn. Het vliegtuig daalt nu snel. Precies boven het aangegeven terrein zien de mannen de luiken opengaan. Tientallen pakketten vallen uit het vliegtuig. De parachutes gaan direct open. De mannen in het weiland moeten nog steeds wachten. Pas als de pakketten geland zijn kunnen ze in actie komen.

Even later zijn de mannen hard aan het werk. Alle containers worden op een wagen geladen. Henk rijdt enkele keren heen en weer. Iets verderop is namelijk een verborgen hol. In het diepste geheim hebben de mannen van de verzetsgroep dit gegraven. Van de buitenkant is niets te zien van deze geheime bergplaats. De wapens, kogels en ook kleding worden daar uit de containers gehaald. De mannen zijn blij als er ook sigaretten in de containers zitten. Echte sigaretten kun je in Nederland niet meer krijgen. Ze zullen ze straks onderling kunnen verdelen!

De lege containers worden naar de Vecht gereden. Daar worden ze tot zinken gebracht in deze rivier. Niemand die ze zal vinden. Nu zijn de mannen klaar. Ze kunnen weer stilletjes naar hun huizen vertrekken. Eén van de mannen is nog niet klaar. Henk heeft een eg achter zijn paard vastgemaakt. Daarmee gaat hij nogmaals over de weg. Hierdoor zijn er op het zandpad geen sporen meer. Niemand zal weten wat hier vannacht gebeurd is!

In de dagen daarna gaan er steeds boeren naar de geheime schuilplaats. Met paard en wagen halen ze de wapens op. Onder een lading hooi worden de wapens verstopt. Niemand kan ze dan zien. Deze boeren brengen de wapens naar andere verzetsgroepen. Dat is belangrijk werk! Op deze manier kunnen al deze verzetsgroepen helpen bij de bevrijding van Nederland.

Beantwoord nu de volgende vragen.

4. Waarom gebeurde een wapendropping 's nachts?
5. Hoeveel mensen had je minstens nodig voor een dropping?
6. Hoe wist de piloot van het vliegtuig waar hij moest zijn?
7. Waar werden de wapens verstopt?
8. Waarom werden de containers in de Vecht gegooid?

Het afwerpterrein in Stegeren ziet er nu zo uit.

9. De verzetsgroep had vaak een kaart van de omgeving. Daarop stond aangegeven wie waar moest staan. Maak op een vel papier nu zelf met je groepje zo'n kaart. Hierop moet je ieder geval aangeven de plaats van:
- de mannen die de wacht houden
 - de mannen met de lampen
 - de mannen met paard en wagen voor het ophalen van de containers
 - het geheime hol waar alles werd opgeborgen
 - de weg die de mannen moesten lopen
 - de Vecht waar de containers werden verstopt

Bekijk nog een keer de foto van de verzetsgroep. De verzetsgroep op de foto is niet compleet. Een aantal mensen van de groep is omgekomen. In 1985 is de gedenksteen bij het afwerpterrein in Stegeren geplaatst.

10. Zou de gedenksteen belangrijk zijn voor de mannen op de foto? Waarom?

3. Hulp aan onderduikers

Ook het helpen van onderduikers hoort bij verzet. Omdat er tijdens de oorlog in Nederland veel mensen moesten onderduiken, moesten er ook veel helpers worden geregeld. Mensen die onderduikers in huis verstopten, maar ook mensen die ze naar de adressen brachten, mensen die eten en bonkaarten regelden en mensen die nieuwe onderduikadressen zochten. Hiervoor werd een landelijke organisatie opgezet. Eén van de oprichters hiervan was dominee Frits Slomp uit Heemse. Het stukje hierna gaat over hem. Lees het door en beantwoord dan de vragen.

Frits de Zwerver

Frederik Slomp wordt op 5 maart 1898 geboren in Ruinerwold. Hij wordt meestal Frits genoemd. Frits Slomp studeert theologie in Kampen en wordt daarna dominee in Nieuwlande. In 1930 begint hij als dominee van de gereformeerde kerk in Heemse, dat tegenwoordig een wijk van Hardenberg is. Al in de jaren '30 vindt hij het Duitsland van Hitler een groot gevaar voor Nederland en Europa. Hij helpt Joden die uit Duitsland gevlucht zijn met het vinden van onderdak in Nederland. Wanneer de nazi's Nederland hebben bezet probeert dominee Slomp er alles aan te doen om ze tegen te werken. Hij vindt dat iedereen moet meehelpen om Hitler en zijn plannen tegen te houden. Mannen die in Duitsland moeten werken, moeten volgens hem niet gaan en de Joden die het in de oorlog steeds moeilijker krijgen moeten worden geholpen. In zijn preken op zondag vertelt hij dat ook aan de mensen. Er wordt ook gebeden voor de koningin en het Wilhelmus wordt gezongen in de kerken waar hij preekt. Dat mag natuurlijk niet van de nazi's en wat hij doet is daardoor erg gevaarlijk. Toch houdt niets hem tegen om steeds gewoon te zeggen wat hij vindt, hoe gevaarlijk dat ook is.

In juli 1942 gaat het verkeerd. De nazi's willen hem oppakken, maar de dominee wordt net op tijd gewaarschuwd. Hij verstopt zich in de kerktoeren. Het dienstmeisje vertelt aan de Duitsers die aan de deur komen dat de dominee niet thuis is omdat hij met de trein naar Zwolle is. De nazi's vertrekken dan naar het station en de dominee kan weer uit zijn schuilplaats komen. Het is wel duidelijk dat hij nu thuis niet meer veilig is. Met de fiets gaat hij op de vlucht. In Heemse blijft zijn vrouw, met hun zoon en dochter achter. In de Achterhoek kan hij bij een familie op een boerderij onderduiken. Daar is Frits voorlopig veilig.

In het geheim gaat hij naar bijeenkomsten met andere mensen die zich willen verzetten. Zo komt hij ook in Winterswijk, waar hij in contact komt met mevrouw Kuipers. Zij wordt ook wel tante Riek genoemd.

Met haar richt dominee Slomp een organisatie op die onderduikers gaat helpen. Ze willen een netwerk opzetten met zoveel mogelijk mensen die onderduikers willen helpen.

Daarvoor moeten natuurlijk eerst veel mensen gevraagd worden. Dominee Slomp gaat hiermee beginnen.

Op de fiets gaat hij door Nederland om overal in het geheim mensen te benaderen. Hij wordt daarom ook wel 'Frits de Zwerver' genoemd. De organisatie wordt steeds groter. Overal in het land wordt gezocht naar onderduikplekken en helpers.

De dominee noemt het werk dat hij doet ook wel eens:

'Aardappels poten in de Sahara'. Toch wist de organisatie veel mensen te helpen. De organisatie heet Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers, maar de meeste betrokkenen noemen het de L.O. Overal in het land worden er afdelingen opgericht. Het wordt een grote organisatie die veel mensen het leven weet te redden!

Tante Riek

Op 1 mei 1944 wordt dominee Slomp op straat gearresteerd. Hij wordt opgesloten in de gevangenis van Arnhem. Tien dagen later weten enkele vrienden hem uit de gevangenis te bevrijden. Ze brengen hem naar een onderduikadres in Wageningen. Daar gaat hij door met zijn werk. Het laatste deel van de oorlog is hij ondergedoken in Schuinesloot en daar maakt hij ook de bevrijding mee. Door wat hij tijdens de oorlog gedaan heeft is dominee Slomp een bekende Nederlander geworden. In 1948 ontving Slomp van de Engelse regering de King's Medal for Courage in the Cause of Freedom. Dat is een hoge onderscheiding van de koning van Engeland voor mensen die zich dapper en moedig hebben gedragen. Uiteindelijk overlijdt hij in 1978. In Heemse staat er nu een standbeeld voor hem. In 1976 schreef Jan Hof een boek over Frits de Zwerver dat door veel mensen werd gelezen.

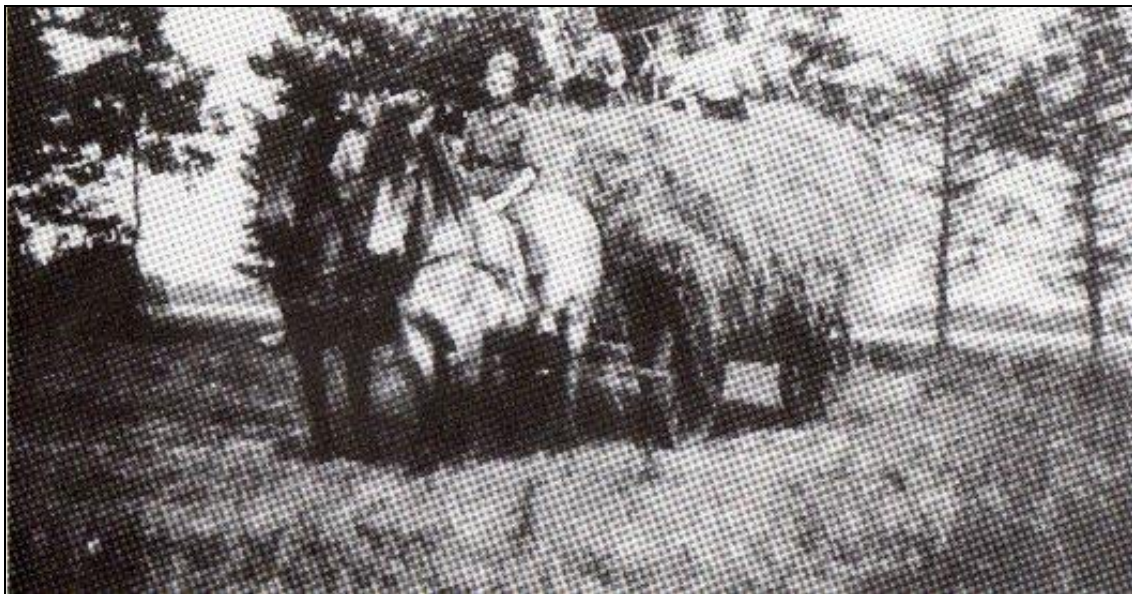
1. Frits Slomp had een duidelijke mening over Hitler en de nazi's. Hij wilde andere mensen waarschuwen voor hem. Denk je dat het een voordeel was dat hij van beroep dominee was?
2. Dominee Slomp wist dat hij opgepakt kon worden. Toch ging hij door met het waarschuwen van mensen. Waarom deed hij dat, denk je?
3. Waarom was het belangrijk om een organisatie op te richten die onderduikers ging helpen?
4. Waarom werd dominee Slomp ook wel Frits de Zwerver genoemd?
5. Leg uit wat dominee Slomp bedoelde met 'Aardappels poten in de Sahara.'
6. Na de oorlog kwamen er dus een boek en een standbeeld en kreeg dominee Slomp een onderscheiding. Waarom bleef wat dominee Slomp tijdens de oorlog had gedaan voor veel mensen zo belangrijk denk je?

De woning van dominee Slomp

4. Verzet in Kloosterhaar

Albertus Weerts uit Kloosterhaar was één van de mensen die onderduikers in huis had. Hij woonde op een boerderij die erg afgelegen lag. De boerderij lag op nog geen 500 meter van de Duitse grens. Op de foto hieronder zie je drie Joodse onderduikers op een hooiwagen die bij Albertus Weerts en zijn vrouw Zwaantje op de boerderij waren ondergedoken. Ze konden gewoon meehelpen op het land en met het andere werk op de boerderij. Als er gevaar dreigde, kon men dat van ver aan zien komen. De onderduikers konden zich dan verstoppen in een geheime ruimte in de stal van de boerderij. Omdat er een enorme stier voor de schuilplaats stond, waar niemand bij in de buurt durfde te komen, zaten de onderduikers daar veilig. Alle drie de mannen op de foto hebben de oorlog overleefd.

Op de boerderij waren niet alleen Joodse onderduikers. Er werden ook bijvoorbeeld Engelse of Amerikaanse piloten verstopt die met hun vliegtuig waren neergestort. Of verzetsmensen die gezocht werden door de nazi's. Voor Albertus Weerts maakte het niet uit wie hij hielp: "Jood, Griek of Heiden, voor hem waren alle mensen gelijk." Soms waren er wel 12 onderduikers tegelijkertijd op de boerderij. Weerts was niet bang. Hij sprak erg goed Duits als het nodig was, maar hij kon ook heel goed doen alsof hij het totaal niet verstond.

Frits Meijler was één van de Joodse onderduikers op de boerderij. Hij vertelt dat er ook veel ander verzetswerk werd gedaan door Albertus Weerts en ook door zijn onderduikers. Zo werden er wapens verstopt op de boerderij. Er werd vergaderd door een verzetsgroep. Er werd een bevolkingsregister verstopt. Albertus Weerts was ook veel onderweg op zijn fiets om bonkaarten voor eten en verboden kranten rond te brengen en voor contact met andere verzetsgroepen. Hierbij werden ook de onderduikers soms ingezet. In het stukje hieronder vertelt Frits Meijler daarover.

Weerts liet mij niet graag gevaarlijke dingen doen. Hij wilde mij gezond teruggeven aan mijn ouders na de oorlog, zei hij zelf. Hij vond het wel goed dat ik verzetskranten bracht naar adressen tussen Hardenberg en Coevorden. De adressen waar ik moest bezorgen, moest ik uit mijn hoofd leren. Ik mocht ze niet opschrijven. Ook de route die ik moest fietsen moest ik uit mijn hoofd leren. Ik moest van Weerts allemaal kleine weggetjes en paden nemen en mocht niet over de hoofdwegen. Ik moest daardoor ver omfietsen. Ik had twee fietstassen vol met de krant Vrij Nederland. Die krant was door de nazi's verboden. Het was dus een gevaarlijke klus. In totaal moest ik ongeveer 100 kilometer fietsen.

Op een dag besloot ik de korte route te nemen langs de provinciale weg tussen Hardenberg en Gramsbergen. Toen ik na een tijdje fietsen de bocht om ging, zag ik plotseling een eindje verderop een landwachter op de weg staan. Landwachters werkten voor de nazi's en ik wist dat ik in de val zat. Hij had me al gezien en ik kon geen kant meer op. Zwetend van angst fietste ik door naar de man die natuurlijk zijn hand opstak om me te laten stoppen. "Wat heb je in die fietstassen?" Ik wist niet wat ik moest zeggen. Ik wist zeker dat hij toch zelf in mijn fietstassen ging kijken. Wanhopig zei ik: "Er zitten 200 illegale kranten in." De landwacht werd toen ontzettend kwaad gaf me een keiharde trap met zijn laars en riep: "Ga weg, snotneus en hou een ander voor de gek!" Ik wist niet hoe snel ik moest opstappen en hard moest wegfietsen. Ik was door het oog van de naald gekropen. Ik heb het nooit aan Albertus Weerts durven vertellen.

Albertus Weerts is in 1967 overleden. Hij was toen 84 jaar. Op verzoek van de drie Joodse onderduikers is er in 1991 in Kloosterhaar een monument gekomen voor hem. Bij de onthulling was ook Prins Bernhard aanwezig.

Frits Meijler in 2007

1. Waarom was de boerderij van Albertus Weerts erg geschikt voor het verzetswerk?
2. Eten kon je in de oorlog alleen kopen met bonkaarten. Wat had het stelen van bonkaarten door verzetsgroepen met onderduikers te maken?
3. Waarom liet Weerts Frits Meijler de adressen en de route waar hij illegale kranten moest bezorgen uit zijn hoofd leren?
4. Waarom liet Weerts Frits Meijler een heel stuk omfietsen bij het bezorgen?
5. Waarom durfde Frits Meijler niet aan Weerts te vertellen dat hij was aangehouden door een landwachter?

Monument voor Albertus Weerts

5. Een verzetsman uit Slagharen

Tussen Slagharen en Schuinesloot vind je tegenwoordig een 'Geert Migchelsweg.' Deze weg is vernoemd naar een verzetsman uit Slagharen. Zijn naam staat ook op het oorlogsmonument op de begraafplaats in Slagharen. Geert Migchels werd in 1905 geboren. In 1925 kwam hij in Slagharen terecht waar hij bij een fietsenmaker ging werken. In 1934 begon hij een eigen zaak waar je fietsen, auto's en motoren kon laten repareren. Deze garage stond aan de Hoogeveensweg op de hoek met de Schuineslootweg. Geert Migchels trouwde in 1934 met Annie Wolf uit Schuinesloot. Tijdens de oorlog ging hij ook bij het verzet. Hij verzorgde bijvoorbeeld bonkaarten voor onderduikers. Ook zorgde hij voor onderduikadressen voor Joden, neergekomen piloten en verzetsmensen. Migchels had ook regelmatig contact met dominee Slomp uit Hardenberg. Zelf had hij met zijn vrouw een Joods meisje als onderduikster in huis.

Op 7 augustus 1944 wordt er op de weg tussen Hoogeveen en Slagharen een Duitse soldaat overvallen. Zijn pistool wordt afgepakt net als andere waardevolle dingen. De overvallers laten zijn fietsbanden leeglopen en slaan dan op de vlucht. De nazi's komen er niet achter wie de soldaat heeft overvallen. Als strafmaatregel pakken ze dan zomaar 20 mannen uit Slagharen op. Ook Geert Migchels wordt opgepakt. Via de burgemeester laten de nazi's bekend maken dat de mannen worden vrijgelaten als de daders van de overval zich melden. Er komt geen reactie op deze oproep. De meeste mannen worden dan toch vrijgelaten, maar Geert Migchels wordt naar kamp Amersfoort gestuurd. Daar is hij niet lang geweest, want na 2 weken wordt hij naar een werkkamp in Duitsland gestuurd. Zijn familie mag hem daar pakjes sturen. Vaak sturen ze eten. Dat kan Geert wel gebruiken omdat de gevangenen veel te weinig te eten krijgen in het kamp. In het geheim worden er ook briefjes verstopt in het brood dat wordt opgestuurd. Zo blijft Geert op de hoogte van wat er allemaal gebeurt. Als de nazi's er achter komen dat Geert Migchels briefjes krijgt sturen ze hem als straf naar een ander kamp.

1. Wat moest er allemaal geregeld worden door het verzet voordat iemand kon onderduiken?
Maak een overzicht.

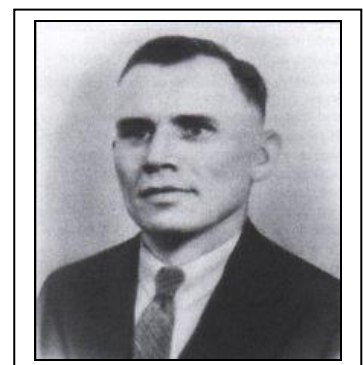
2. Werd Geert Migchels opgepakt omdat hij in het verzet zat?

3. Waarom wilden de nazi's niet dat gevangenen in het kamp brieven konden ontvangen?

4. Zoek uit waar Geert Migchels uiteindelijk terecht is gekomen en wat er met hem is gebeurd.

Ga naar de website www.ogs.nl en klik links op 'Slachtofferregister.' Vul nu de achternaam in en de voorletter.

5. Vind je het belangrijk dat er een straat naar Geert Migchels vernoemd is?
Leg uit waarom je dat wel of niet vindt.

6. Bonkaarten en persoonsbewijzen in Gramsbergen

Tijdens de oorlog kon je alleen dingen kopen als je er ook bonnen voor had. Je had bonnen voor voedsel, voor kleding, voor schoenen, voor tabak en nog veel meer. De bonnen werden verdeeld door mensen die werkten bij een distributiekantoor. Veel van deze kantoren werden door verzetsmensen overvallen. Erg gevaarlijk, want als de verzetsmensen hierbij opgepakt werden, kregen ze de doodstraf. In Gramsbergen vond er ook twee keer een overval plaats waarbij heel veel bonkaarten werden meegenomen door de verzetsmensen. Eén keer werd een postbode die veel bonkaarten bij zich had overvallen. De andere keer wordt het distributiekantoor overvallen en worden de bonnen meegenomen. De medewerkers wisten dat het ging gebeuren, maar lieten zich knevelen, zodat het net leek alsof ze zich nog verzet hadden tegen de overvallers. De bonkaarten werden naar Vroomshoop gebracht en van daar over de hele provincie verdeeld.

*Personeel van het
distributiekantoor
in Gramsbergen*

Iedereen van 15 jaar en ouder moest tijdens de oorlog een persoonsbewijs hebben. Je kunt dat vergelijken met het paspoort van tegenwoordig. Deze persoonsbewijzen werden op het gemeentehuis gemaakt. Jan Naarding werkte op het gemeentehuis in Gramsbergen. Hij maakte in het geheim valse persoonsbewijzen voor het verzet. Toen hij daar op een dag weer mee bezig was, kwam er plotseling een groep Duitse soldaten het gemeentehuis binnen die riepen dat ze kwamen voor Jan Naarding. Ze wisten dat hij persoonsbewijzen vervalste, omdat ze een verzetsman hadden gemarteld. Die had de naam van Jan Naarding genoemd. Naarding was op dat moment aan het werk in de archiefkast onder de trap. Een collega loog tegen de soldaten dat Naarding op zolder was. Toen de soldaten naar zolder gingen om Naarding te zoeken, werd hij gewaarschuwd en kon hij vluchten. Jan Naarding werd niet meer gevonden, maar moest nu wel zelf onderduiken tot het eind van de oorlog.

1. Waarom werden tijdens de oorlog bonkaarten ingevoerd, denk je?
2. Waarom hadden verzetsgroepen behoefte aan bonkaarten?
3. Waarom werd tijdens de oorlog het persoonsbewijs ingevoerd, denk je?
4. Waarom werden er persoonsbewijzen vervalst door verzetsmensen?

EINDOPDRACHT

Je bent nu veel te weten gekomen over het verzet en de verzetsmensen in de gemeente Hardenberg. Veel mensen weten maar weinig over het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. Daarom ga je nu een kort stripverhaal maken dat met verzet te maken heeft waardoor andere mensen meer te weten kunnen komen over dit onderwerp.

Misschien ken je het stripboek 'De Ontdekking' of 'De Zoektocht.' Of misschien heb je 'Van Nul tot Nu' gelezen. Je kunt veel leren van een stripverhaal.

Een plaatje uit 'De Ontdekking.'

Maak nu zelf een stripverhaal van 6 plaatjes. Dit stripverhaal moet gaan over één van de onderwerpen uit dit onderzoek.

Je kunt kiezen uit:

- wapendroppings
- hulp aan onderduikers
- verzet in Kloosterhaar
- een verzetsman uit Slagharen
- bonkaarten en persoonsbewijzen in Gramsbergen

Je gebruikt de teksten uit de opdracht in je verhaal. Je mag zelf bedenken hoe het begint en hoe het afloopt en wie de hoofdpersoon is. Let op: je verhaal moet wel echt gebeurd zijn! Gebruik dus de informatie uit de opdrachten.

Zorg ervoor dat de mensen die je stripverhaal lezen er iets van kunnen leren. Je geeft dus informatie over het onderwerp dat je hebt gekozen. Overleg met je meester of juf hoeveel tijd je voor deze opdracht hebt.

